



Letnik 2, številka 1 / (januar) 2003, ISSN 1854-4096

[Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)

Odgovorni in tehnični urednik, Marino Kačič

Naročnikov v elektronski in zvočni obliki: 716

Opozorilo: Avtorji prispevkov so sami odgovorni za svoja stališča!

[Domov](#) [Uredništvo](#) [Naročite se na brezplačen e-Rikoss](#)

KAZALO

[0. Kaj je novega](#)

[1. SLEPI/SLABOVIDNI V PRAKSI: Franc Donko](#)

[2. VARNOST NA RAČUNALNIKU: Protivirusni programi](#)

[3. ZA VEČJO SAMOSTOJNOST: Test OCR - OmniPage 12 PRO](#)

[4. ZAKONODAJA: Novosti na področju vzgoje in izobraževanja slepih in slabovidnih otrok in mladostnikov](#)

[5. POD LUPO: spletna stran - Portal Upravnih enot](#)

[6. ZA VSAKDAN: Igre za slepe in slabovidne ljudi](#)

[7. NOVICE: Nov ponudnik brezplačnega interneta, REHAB 2003, Teleinfos 2003, Digitalna kitara, Kaj je kloniranje](#)

KAJ JE NOVEGA – Začenjamo s serijo člankov kako doseči varnost na računalniku pred virusi, vdorom, krajo podatkov med pošiljanjem e-pošte ali iz diska. Z letošnjim letom se odpira rubrika SPLETNA STRAN, kjer bomo opisovali in ocenjevali za slepe/slabovidne pomembne spletne strani. Vsaka bo poleg opisa dobila še eno od treh možnih ocen dostopnosti: zelo uporabna, srednje uporabna, malo uporabna. Tudi nova rubrika ZA VSAKDAN, bo obogatila naše poznavanje programčkov za vsakdanje življenje.

SLEPI/SLABOVIDNI V PRAKSI: **Franc Donko**
Računalnik za slepe - okno v svet

Že naslov pove kaj mi pomeni računalnik kot slepemu, pa vendar ni vse tako preprosto kakor se sliši. Potrebno je vložiti precej napora, da vsa stvar dobi funkcionalno vrednost. Za vsestransko uporabo je poleg raznolike opreme potrebno imeti še nekaj veselja. Predvsem pa je potrebno precej denarja, še zlasti, če hočeš slediti tempu razvoja.

Ko so naši otroci začeli uporabljati prve Comodorje, si Niti sanjati nisem upal, da bo kdaj računalnik uporaben tudi za nas slepe/slabovidne. Takrat v 80-ih sem bil na Švedskem, kjer sem videl prvi brajev zaslon (vrstico) in bralnike. To me je ohrabilo z idejo, da bom lahko nekoč stopil v družbo računalničarjev. To se je zgodilo leta 1995, ko sem začel uporabljati Audiodatin brajev zaslon.

Začetki so bili zelo težki. Skoraj nikogar ni bilo, na katerega bi se lahko obrnil po kakšen nasvet. Toda vztrajali smo. In danes je že precej drugače. Pogrešam le več informacij za nas uporabnike specialne prilagojene opreme.

Trenutno uporabljam Baumov brajev zaslon Vario 40, Virgo 4, Windows XP PRO. Računalnik s procesorjem 033 Mgh, 256 Mb rama, 40 Gb diska in CD zapisovalnik. Poleg tega Hp5 optični čitalec z Recognito 5.0. Prenosni disk in Epsonov printer 680. Od programov pa: MS Word Xp, Acrobat reader, program za branje teletekstta, Nero, Nortonov antivirusni program, Windows comander, Real-audio, Winamp, Winmx in Kazaa-lite, tis 2002. Našlo pa bi se še kaj. V svetovno internetno omrežje pa sem priključen preko kableske povezave s hitrostjo 1024 KbPS downloada. Z vsem skupaj sem kar zadovoljen.

Ker zelo nerad pišem o sebi, naj bo dovolj.

Vsem lep pozdrav, franc.donko@guest.arnes.si

[Na kazalo](#)

VARNOST NA RAČUNALNIKU: Protivirusni programi

Test – Norman antivirus *program*

Marino Kačič

"Ste že kdaj izgubili pomembne podatke iz računalnika? Ste se že kdaj jezili na računalnik, ker vam je virus zbrisal pomembne datoteke? Vam je že kdo ukradel informacije, za katere ste mislili, da ne bodo nikoli prišle v druge roke?"

Če ste pritrdilno odgovorili na katero od gornjih vprašanj, potem je serija člankov, ki jo začenjam, pravi odgovor na vaše nezadovoljstvo. Obdelali bomo teme: protivirusna zaščita, varno pošiljanje šifrirane e-pošte, zaščita pred vdorom v računalnik in kodiranje podatkov na računalniku, da ne bi prišli v nezaželjene roke.

1. Protivirusna zaščita

Prav vsak računalnik je izpostavljen "cyber kriminalu". V drugi polovici 80ih so se pojavili takoimenovani računalniški virusi, ki so se prenašali le z datotekami in disketami. Danes smo vsi povezani tudi v internetno omrežje, po katerem se hitro prenašajo poleg virusov tudi takoimenovani črvi in trojanski konji. Dejansko nam hacker lahko ujame na poti elektronsko pošto ali njeno priponko. Malo spretnější pa lahko vstopi v naš računalnik in nam pokrade podatke ali stori karkoli želi.

Kaj je virus?

Virus je ime za majhen programček, ki se pripne drugim programom ali datotekam in dela različne škode.

Največkrat v obliki brisanja dragocenih podatkov ali pa prekomernega podvajanja podatkov na disku in ga tako prezasedejo ipd. Črv je ime za specifične programčke, ki se naselijo v računalnik in potem bodisi sami sebe razmnožijo na druge računalnike prek elektronskih naslovov, ki jih najdejo v našem računalniku. Lahko pa razpošiljajo viruse, lažna pisma o virusih (npr. tista, da je potrebno zbrisati neko datoteko iz diska, ker naj bi bila okužena. Na ta način si lahko sami uničimo neokuženo datoteko). Seveda lahko taki

črvi pošiljajo tudi točno določene podatke iz našega računalnika določenemu hekerju. Nekateri programi, ki se naselijo na naš disk pa delujejo kot vohuni (zato ime trojanski konj), ki hekerju omogoča, da od daleč dostopa in prek interneta nadzoruje naš okužen računalnik. Tako nam zlahka ukrade datoteke, gesla ali zaupne podatke. Pred vdori se zavarujemo z požarnim zidom (to je poseben program, ki ga bom opisal v eni od naslednjih številčk Rikossa). Pred vdorom skozi z geslom zaščitene aplikacije, se najlažje zavarujemo s pogosto menjavo gesel. Pred virusi, črvi in trojanskimi konji pa se uspešno zaščitimo s proti-virusnimi programi.

Kaj je pomembno pri izbiri protivirusnega programa? Ščititi nas mora pred vsemogočimi oblikami virusa in to pri vnosu prek medijev (disket, CD-jev), računalniških mrež in interneta. Da bi bil učinkovit, mora imeti ustrezen način nadgrajevanja, ki naj bo po možnosti vsakodneven. Vsega tega pa ne zmorejo vsi protivirusni programi. Za vse je značilno, da pregledujejo datoteke na disku ali prenosnemu mediju in iščejo sumljive datoteke. Prav tako pregledajo vsako datoteko tik preden jo odpremo. Boljši programi lahko pogledajo elektronsko pošto in celo priponke v njej. S tem se zelo zmanjša nevarnost okužbe. Nekateri pa pregledujejo tudi datoteke med samim snemanjem z interneta ali celo med deskanjem po internetu, saj se lahko virusi skrivajo na katerikoli spletni strani, ki jo obiščemo. Dovolj je, da jo enkrat obiščemo in že lahko imamo okužen računalnik. Ker se novi virusi pojavljajo vsak dan, je potrebno imeti stalno osvežen protivirusni program, kajti le tako lahko zazna nov virus. Za hitro osvežitev pa je pomembno, da nam ponudnik omogoča avtomatsko osvežitev protivirusnega programa prek interneta.

Nekaj najbolj znanih protivirusnih programov

Tukaj vam navajam nekaj znanih protivirusnih programov. V nadaljevanju članka pa vam bom opisal Normanov protivirusni komplet, ki vsebuje vse zgornje zahteve in je za razliko od ostalih poslovenjen.

Norton AntiVirus – <http://www.symantec.com/>
McAfee Virus – <http://www.mcafee.com/>
F-Secure Anti-Virus – <http://www.f-secure.com/>
Brezplačni VCArch – <http://www.vcatch.com/>

Norman Virus Control

Norman Virus Control (v nadaljevanju NVC) je protivirusni program, ki ga izdeluje skandinavsko podjetje Norman, katero je specializirano za zaščito računalnikov in digitalnih podatkov. Podjetje je bilo med prvimi razvijalci protivirusne opreme in danes uporablja ta program več milijonov uporabnikov. Program je zelo kompleksen in pokriva vse potrebne zaščite pred virusi, črvi in trojanskimi konji. Tako na disku, prenosnih medijih kot v elektronski pošti, prilogah in HTML straneh. Ima tudi avtomatsko osveževanje in nadgradnjo prek interneta. Deluje samodejno v ozadju, tiho, je zelo hiter in porabi malo prostora v procesorju.

NVC ima poslovenjene menuje in priročnike, ima tehnično podporo v Sloveniji in je cenovno sprejemljiv. Na testu se je izkazal kot zmerno prijazen za slepe in slabovidne. Slabša stran je ta, da ima veliko možnih nastavitev, ki pa niso najbolj pregledne. Seveda potem, ko enkrat to nastavo nastavimo ni potrebno, da bi karkoli spreminjali. Sicer so po defaultu osnovne stvari že prednastavljene ob instalaciji.

V prostoru za sistemske ikone (na namizju desno spodaj) imamo Norman ikono, kjer kliknemo in se nam ponudijo različne možnosti. Lahko nastavimo, da NVC samodejno pregleda zagonske in navadne datoteke ob njihovem aktiviranju, kakor pri branju e-pošte ali spletnih strani. V kolikor odkrije okuženo ali poškodovano datoteko, jo če je le možno popravi, po potrebi odstrani ali če je samo sumljiva, premakne v karanteno. Če pregledujemo ročno (desni klik miške na dokument, mapo, disk, disketo), se odpre dialog okence, kjer kliknemo na gumb "preglej". Ko NVC opravi delo in to je zelo hitro, se prikažejo v okencu podatki: koliko datotek je pregledal, kaj je odkril in če kaj odkrije ponudi gumbe za: brisanje, čiščenje ali premikanje v karanteno. Opomba za slepe uporabnike: pri ročnem aktiviranju se potem, ko se odpre okno in kliknemo gum "preglej", začne proces iskanja. Rezultati tega se pokažejo v obnovljenem okencu. Da bi lahko te podatke videli/prebrali, se moramo ponovno fokusirati v to okence. To naredimo tako, da dvakrat zaporedoma pritisnemo ALT+TAB.

Modul za osveževanje prek interneta nam omogoča, da z enim klikom program sam vzpostavi povezavo z Normanovim strežnikom in preveri, če imamo najnovejšo bazo podpisov za prepoznavanje novih virusov. Če ugotovi, da imamo staro, nam ponudi osvežitev. Prav tako ob novi različici programa, internetni modul ponudi nadgradnjo programa. Seveda lahko vse to nastavimo, da poteka popolnoma

samodejno, ne da bi sploh opazili.

Opomba za uporabnike Jawsa: Medtem, ko se osvežitev iz interneta nalaga, so v dialog okencu informacije: koliko procentov je že naložil, koliko časa bo še potreboval Ker so ti podatki grafični (grafični meter) jih ne moremo videti z običajnim gibanjem. Lahko pa jih, če se premaknemo s puščico GOR in DOL, medtem, ko se nahajamo na gumbu prekličiči. V tem primeru nam bo Jaws povedal Predvideni čas nalaganja in procent opravljenega dela.

Podjetje Norman ima tudi slovenski del spletne strani, kjer dobite vsemogoče informacije, novice, cene, podpora ipd. Prav tako si lahko snamemo navodila in priročnike. Glede na to, da je posrednik v Sloveniji, je tudi tehnična podpora v slovenščini. Sam sem imel s tehnično podporo zelo dobre izkušnje. Malce manj pa pri dogovarjanju za nakup. Zapletlo se je pri popustih za nakup dveh različnih programov istočasno. Nekaj e-pisem smo si izmenjali, da smo razčistili. Na koncu so korektno popravili napako. Za vse ostalo lahko rečem, da je bilo brežhibno.

Komentar

Po sedem mesečnem preizkušanju NVC sem zadovoljen z dostopom, hitrostjo, zanesljivostjo, kakor spremljajočimi uslugami. Cena je glede na primerljive produkte sprejemljiva. (opomba: čeprav so nekateri programi brezplačni, ni nujno, da omogočajo enake možnosti. Nekateri pa so za slepe uporabnike preveč komplicirani.) Ker je NVC, uporabniška in tehnična podpora v slovenščini, se mi zdi ta protivirusni program primeren tudi za osebe, ki niso vešče tujega jezika. Namreč ob nekaterih operacijah programi vprašajo za naslednje korake. Glede na dolgo tradicijo in številčno uporabo, je garancija za kvaliteto in nadalni razvoj, po mojem zagotovljena. Iz vsega navedenega Norman virus control priporočam slepim/slabovidnim kakor neprofitnim organizacijam, ki imajo za ta program do 30 procentov popusta. Dobro je vedeti, da NVC deluje v vseh Windows in Linux sistemih, na osebnih, mrežnih in strežniških računalnikih.

Cena za enoletno licenco za domačega uporabnika: 7.400 SIT
opomba: Nakup licence vključuje osvežitve, nove različice programske opreme ter tehnično in uporabniško pomoč. Obstaja popust za večletno licenco, za večuporabniško licenco, za neprofitne organizacije, ipd.

Dodatne informacije dobite pri slovenskem zastopniku Norman Adriatic:

Vse o NVC: <http://www.norman-si.com/nvc/nvc.html>
Brezplačna demo različica: http://www.norman-si.com/nvc/nvc_demo.html
Elektronska pošta: info@norman-si.com
Telefon: 041 629-654

[Na kazalo](#)

ZA VEČJO SAMOSTOJNOST: Pretvorba teksta iz tiskane v digitalno obliko

Test OCR - OmniPage 12 PRO

Davor Krajec, marino Kačič

"Ste si kdaj želeli, da bi skeniran tekst v tabelah ostal v enaki obliki kot v originalu? Ste bili kdaj nezadovoljni, ker niste imeli dostopa do PDF dokumentov ali faks sporočila? Ste se kdaj jezili, ker vam je program OCR (skeniraj in pretvori v tekst) razmetal tekst?" Ni potrebe. Sedaj je tukaj Omnipage 12 pro, ki zmore to in še marsikaj. Ker pa ravno toliko zmore je po drugi strani malce zahteven za računalnik. Včasih pa tudi za uporabo.

Razvijalci programske opreme so v obdobju bliskovitega razvoja trga informacijskih tehnologij podvrženi ekstremno zahtevnim programerskim nalogam, ki so izvedljive le z visoko kvalificiranimi strokovnjaki. V okvir zahtevnejših programerskih izzivov spada tudi razvoj programov namenjenih optičnemu prepoznavanju znakov, na kratko OCR. Med bolj poznanimi so programi FineReader, TextBridge, Readiris in na sončni strani Alp najbolj poznana in priljubljena Recognita, ki jo ne razvijajo več. Zadnja različica pa je še danes uporabna še zlasti za počasnejše računalnike.

Trenutno je močno zasidran v svojem OCR prestolu program OmniPage, ki je plod razvoja ameriškega podjetja ScanSoft. Na trgu je njihova različica z številko 12, ki je uporabnikom ponujena v dveh izvedbah. Prva ima naziv OmniPage 12 PRO standard. Druga za poslovne uporabnike pa OmniPage 12 PRO OFFICE. V nadaljevanju si bomo pogledali kaj zmore OmniPage 12 PRO standard.

OmniPage 12 PRO si je smiselno namestiti na računalnik, ki premore vsaj 128 MB spomina in 150 MB nezasedenega prostora na trdem disku. Deloval bo na vseh do sedaj znanih

različicah Windowsov. Od verzije 95 do najnovejših Windows XP. Namestitev je s pomočjo čarovnika za nameščanje enostavna. Po uspešni namestitvi se na namizju že blešči novo ustvarjena ikona OmniPage 12 PRO katero dvokliknemo in odpre se nam uporabniški vmesnik programa, ki nam že veselo razlaga kaj vsega je program sposoben.

1. Postopek odčitavanja

Obstaja več načinov za odčitavanje (skeniranje) lista/dokumenta: voden način s pomočjo čarovnika, avtomatsko za več listov, avtomatsko s samodejnim podajanjem listov (potreben avtomatski podajalec listov), ročno stran po stran, ročno iz Worda, Excela ali Powerpointa, ročno direkt na dokumentu.

a) Voden način s pomočjo čarovnika

Poženemo v meniju PROCESS, kjer izberemo opcijo "start OCR wizard". Odpre se prvi od petih korakov, kjer izberemo poleg mesta od koder bomo skenirali (scanner ali file) še izgled izhodnega dokumenta. Na voljo je črno-bela, s sivo skalo in barvna opcija. V naslednjem koraku/okencu označimo opcijo, ki je po obliki najbolj podobna našemu dokumentu. Naprimer za večstolpčni tekst v časopisu izberete opcijo "magazine or newspapers multiple columns". Če ne boste povsem prepričani kaj izbrati vam OmniPage ponuja možnost avtomatične prilagoditve. Naslednji korak/okence je namenjen izboru jezika, ki je uporabljen v dokumentu. Tu ima OmniPage tudi slovenski jezik s črkovalnikom, kar se izkaže kot dobra naveza. Četrto okno/korak vas povpraša ali želite dodatno preverjanje črkovanja pred izvozom v končni format. In zadnje peto okno/korak ponuja dva načina za izvoz teksta: shrani v dokument ali shrani v odložišče (clipboard).

b) Avtomatsko za več listov

Poženemo v meniju PROCESS, kjer izberemo opcijo "start auto procesing". Ko je končana prva stran odčitavanja, se pokaže dialog okno kjer se kurzor nahaja na gumbu "stop loading". Pritisnite enter, če želite končati. Če pa želite nadaljevati z naslednjo stranjo, pritisnite tipko TAB, da skočite na gumb "add more pages". Tako lahko nadaljujete kolikor želite. Opomba: če boste nekaj sekund čakali, se bo avtomatsko ponudilo okence za shranjevanje dokumenta. To samodejno ponujanje shranjevanja dokumenta je malce moteče. (op.: Če bo kdo

odkril kako to izklopiti, ga prosim, da mi sporoči.) Sicer pa predlagam, da v meniju PROCESS, podmenu EXPORT RESULTS, izberete opcijo "copy to clipboard". Na ta način se izognete avtomatskemu ponujanju shranjevanja.

c) Ročno stran po stran

Poženemo z bližnico CTRL+1. Program začne direktno odčitavat in ohrani v sliki, ne pa pretvori v tekst. Če želimo to sliko pretvoriti v tekst pritisnemo CTRL+2. Z bližnico CTRL+3 pa shranimo tekst v dokument ali odložišče. Odvisno kaj imamo izbrano za shranjevanje (v PROCESS / export resurs). Pri tem nas program vpraša kakšno stopnjo oblike želimo ohraniti: nespremenjeno glede na original (flowing page), brez oblikovanja (no formatting), tako da ohrani odstavke in prelome ipd. Opomba: če na ta način skeniramo več listov zaporedoma, moramo preden pretvorimo v tekst s CTRL+2, najprej vse označiti. To naredimo tako, da s tipko F6 skočimo v IMAGE PANEL. Nato tam z CTRL+a označimo vse strani in z CTRL+2, pretvorimo v tekst. Nato se ponovno vrnemo v tekst editor s tipko F6. Sugestija: ta način je zelo primeren za en list kakor tudi za veliko število listov. Preprosto zato, ker je odčitavanje zelo hitro. Nobenih nastavitev ni. Pretvorba odčitane slike v tekst, pa se lahko izvede samo enkrat na koncu. Prav pretvorba pa porabi največ moči računalnika in časa. Še zlasti se pozna pri času na šibkejših računalnikih.

d) Ročno iz Worda, Excela ali Powerpointa

Ko se nahajate v Wordu ali Excelu, poženete skeniranje v meniju OMNIPAGE, opcija "acquire text". Počakajte nekaj trenutkov in v Wordovem dokumentu se pokaže tekst iz skeniranega lista. Pri tem načinu se dokaj dobro ohrani struktura skeniranega lista. V primerjavi z Recognito 2 do 4 x boljše.

e) Ročno direkt na dokumentu

Poženemo tako, da se v Raziskovalcu (Windows explorer) postavimo na zeleni dokument z grafiko, pritisnemo desni klik miške ali kontekst menu in poiščemo opcijo "convert to". Ko to opcijo aktiviramo se odpre podmenu z možnostmi v katero oblikonaj se shrani odčitani dokument: Word, Excel, RTF, TXT, Adobe Acrobat, Clipboard. Na ta način lahko pretvorimo PDF dokument v tekstovni dokument, lahko preberemo faks sporočilo, GIF, JPG in druge grafične dokumente. Po končani pretvorbi se bo odprl program v katerega smo izbrali za shrambo

odčitane dokumenta.

Opomba: zelo zelo uporabno za slepe. Še zlasti za PDF in faks dokumente. Dela zelo dobro.

2. Shranjevanje in izvažanje podatkov

a) Kraj izvoza (export)

Program avtomatsko ponuja tri načine: shrani kot dokument, shrani v odložišče (clipboard) ali pošlji kot e-pošto.

Opcije izbiramo v meniju PROCESS, podmenu EXPORT RESULTS.

b) Oblika shranjevanja/izvoza

Tekst je možno izvoziti v veliko različnih formatov naprimer: Word, Excel, HTML, WordPerfect, PDF (Acrobat Reader), TXT, RTF... Izvoz lahko izvedete po prepoznavanju s shranitvijo dokumenta v določen format ali pa, če prepoznavate več dokumentov s začasno shranitvijo v odložišče (Clipboard). Zadnja opcija vam pušča proste roke v kateri program boste shranili, saj uporabite preprosto funkcijo prilepi (CTRL+v). Če pa želite izbirati format, izberite način shranjevanja - save as file in tam izberite filter, ki ga želite.

c) Govorni izhod

Omnipage pro 12 ima vgrajen angleški sintetični govor, ki na zelo hiter in enostaven način govorno bere tekst.

Poskenirajmo stran (nahajati se moramo na tekst editorju), pritisnimo tipko F5 in že je pripravljen govorni modul.

S premikanjem po tekstu (puščične tipke gor/dol) nam Omnipage bere tekst vrstico po vrstico. Lahko pa

beremo črko po črko (puščica levo/desno ali besedo po besedo (CTRL+puščica levo/desno). S ponovnim

pritisikom na tipko F5, se govorni modul izklopi. Ker je govor v angleškem jeziku, je žal uporaben le za angleške

tekste.

Komentar

OmniPage 12 PRO je izjemno uspešen pri prepoznavanju različnih znakov. Tudi stolpičast tekst dobro (s

kakšno manjšo izjemo) dobro prepozna in pretvori v en stolpec. Občasno ima probleme s prepoznavanjem

pisav, predvsem kjer je več različnih velikosti. Tudi kombinacija stolpičastega teksta in slik je zahtevno delo.

Seveda je možno naknadno urejanje s katerim se približamo do optimalnega rezultata. Zelo zelo dobro ohrani

strukturo strani in tabele, če skeniramo direktno iz Worda ali Excela. Tudi pri

odčitavanju iz dokumenta (PDF, faks sporočila ipd.), zasluži čestitke.

Seveda OmniPage omogoča poleg odčitavanja (skeniranja), še druge funkcije. Naprimer: shranjevanje v različne formate: kopico urejevalnikov besedil, Acrobat readerjev format, preglednice, najrazličnejše oblike grafičnih dokumentov in HTML dokumente, pri čemer zna kreirati več stranske strani med seboj povezane z linki. To je novo področje glede na staro Recognito.

Pri zelo širokem izboru funkcij, impresivni natančnosti prepoznavanja znakov(slovenski črkovalnik), lahko mirno rečeva, da se je OmniPage 12 PRO izkazal kot izredno močan program. ScanSoft pa bo moral v naslednjih različicah svojega paradnega konja za OCR še malo pohitriti, poenostaviti nekatere funkcije in dodati kakšno bližnjico za lažje delo. S temi popravki bi OmniPage postal izjemno dober, morda najboljši OCR program. Opomba: izdelovalci so pokazali pripravljenost izvesti manjše prilagoditve in dodati nekatere bližnjice. Tako bi bil program za slepe/slabovidne še bolj praktičen. Pripravljam spisek sugestij. Če ima kdo kakšno idejo naj jo pošlje na uredništvo Rikossa.

Cena:

Nadgradnja OmniPage PRO 12 standard: 44.160 SIT
Nadgradnja OmniPage PRO 12 OFFICE: 69.000 SIT
Opomba: Nadgradnja OmniPage PRO 12 standard je dejansko polna verzija in jo lahko kupite, če imate katerikoli OCR program. Naprimer starega, dobljenega ob nakupu skenerja ipd.

Dodatne informacije:

Informacije v angleščini na: <http://www.scansoft.com/omnipage>
Informacije in nakup s slovenskim črkovalnikom izvedete pri zastopniku - Enajsta šola, TEL.: (01) 426-9428
E-pošta: peterb@enajsta-sola.si

[Na kazalo](#)

ZAKONODAJA: Novosti na področju vzgoje in izobraževanja slepih in slabovidnih otrok in mladostnikov
Hafnar Mirjana

Novosti:

- kurikularna prenova šolskega sistema
- usmerjanje otrok in mladostnikov v različne programe vzgoje in izobraževanja
- dodatna strokovne pomoč
- prenova osnovnošolskih programov
- program srednjega poklicnega izobraževanja administrator – informativno področje

V Slovenskem prostoru poteka kurikularna prenova šolskega sistema za otroke s posebnimi potrebami. Pojem otroci s posebnimi potrebami vključuje : slepe/slabovidne otroke, naglušne/gluhe otroke, otroke z

govorno-jezikovnimi motnjami, otroke z motnjami v duševnem razvoju, otroke z motnjami vedenja in osebnosti,

dolgotrajno bolne otroke, gibalno ovirane otroke, otroke s primanjkljaji na posameznih področjih učenja.

Po Zakonu o usmerjanju oseb s posebnimi potrebami se otroci in mladostniki s posebnimi potrebami usmerjajo

v programe vzgoje in izobraževanja, ki jim omogočajo najoptimalnejši celosten razvoj. Pomembna je otrokova

učna sposobnost oz. uspešnost ter strokovno mnenje kateri program bi lahko otrok

uspešno končal. Vzgojno –

izobraževalni programi se med seboj razlikujejo glede na standard znanja in potrebno pomoč, ki jo je

posameznik v programu deležen.

Trenutno se še brez usmerjanja razrešuje problematika otrok s primanjkljaji na posameznih področjih učenja in

koncept dela za nadarjene otroke.

Otroci s posebnimi potrebami se usmerjajo v naslednje vrste programov:

- program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo
- prilagojen program z istim izobrazbenim standardom
- prilagojen program z znižanim izobrazbenim standardom
- poseben program

Za oblikovanje sistema za prenavo vzgoje in izobraževanja OPP je MŠZŠ (minister) imenoval nacionalno

komisijo, ki je imenovala štiri NK za pripravo izhodišč na področju:

- predšolske vzgoje in izobraževanja za OPP
 - osnovnošolske vzgoje in izobraževanja
 - srednje poklicnega in strokovnega izobraževanja
 - splošnega srednjega izobraževanja in izobraževanja odraslih
- ter osem področnih skupin za posamezno vrsto motenj, ki pripravijo vse specifikke - posebnosti za vse programe, ki jih določa Zakon o usmerjanju (od opisa npr.posebnosti slepih in slabovidnih otrok v zvezi s šolanjem, do priprave predmetnikov, rehabilitacijskih predmetov, didaktično – metodičnih navodil, prilagoditev organizacije in izvajanja pouka , kadrovskih pogojev ter vloge staršev in otroka v kurikulumu.)

Področno skupino za slepe in slabovidne sestavljajo: Mirjana Hafnar, Stane Florjančič, Ivo Gerbec.

Slepi in slabovidni otroci se lahko usmerjajo in vključujejo v programe predšolske vzgoje z dodatno strokovno pomočjo ali v prilagojen program vrtca.

Področna skupina je pripravila navodila za vključevanje slepih in slabovidnih otrok v vrtec z dodatno strokovno

pomočjo v obsegu treh ur na teden, ki jo nudi tiflopedagog. Prilagojen program kurikula za vrtec se pripravlja, v skupino je imenovana Urška Lah.

Na nivoju osnovnošolskega izobraževanja je slepim in slabovidnim otrokom na voljo možnost vključitve v

program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo v obsegu treh do petih ur na teden. Starši

imajo pravico otroka vpisati v OŠ v šolskem okolišu stalnega bivališča, če šola izpolnjuje kadrovske in

materialne pogoje ter je izveden postopek usmerjanja.

Področna komisija je pripravila navodila za prilagojeno izvajanje programa osnovne šole z dodatno strokovno pomočjo.

S šolskim letom 03/04 se uvaja devetletka za vse otroke.

Področna komisija za slepe in slabovidne ter strokovni delavci Zavoda za slepo in slabovidno mladino so

pripravili predlog prilagojenega programa OŠ za slepe in slabovidne. Predmetnik prilagojenega programa OŠ z enakim izobrazbenim standardom je v obveznem delu enak programu OŠ.

Dodana sta mu dva specialno pedagoška predmeta: komunikacija ter orientacija in mobilnost. Vsebine

socializacije se bodo po programu realizirale skozi vso devetletko v okviru dnevov dejavnosti. Razširjeni

program prilagojenega osnovnošolskega izobraževanja za slepe pa vključuje tudi jutranje varstvo za otroke z

dnevnim dovozom.

Predlog prilagojenega programa OŠ vključuje pouk izbirnih predmetov: drugega tujega jezika – nemščine, glasbe in športa.

Trenutno se pripravljajo učni načrti za specialno pedagoške predmete ter na nivoju razširjenih predmetnih

skupin programi z vsebinami za posamezne predmete in minimalni standardi znanj po predmetih.

Na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja je delovna skupina srednje šole CSS

pripravila prilagojen program srednjega poklicnega izobraževanja za slepe in slabovidne z enakim

izobrazbenim standardom ADMINISTRATOR – informativno področje. Program je bil sprejet na 62. seji

Strokovnega sveta za poklicno in strokovno izobraževanje, 17.12.2002

Prilagojen program za slepe in slabovidne administrator traja 4 leta in poleg splošno

izobraževalnih predmetov
vključuje strokovne predmete: drugi tuj jezik, gospodarsko poslovanje, računovodstvo, poslovno informatiko, telekomunikacije, retoriko in trženje. Praktičen pouk programa bo potekal v klicnem centru CSS, na sodobni informacijski učni tehnologiji prilagojeni za slepe in slabovidne in vključevanju komunikacijskih tehnik.

Nov program izobraževanja je nadomestil preživel program telefonist in obenem ponuja mladostnikom z motnjami vida možnost pridobitve izobrazbe na poklicnem nivoju in zaposlitev po zaključenem izobraževanju ali pa nadaljevanje v programu ekonomski tehnik.
-po sistemu vertikalne prehodnosti 3+2, ki se zaključi s poklicno matura.

Nacionalne preizkuse znanja slepi in slabovidni učenci ter dijaki (v osnovni šoli, zaključne izpite, poklicno matura in matura) lahko opravljajo na prilagojen način. Posamezniki so upravičeni do naslednjih prilagoditev:
prirejene pisne oblike izpitnega gradiva, časa opravljanja izpita, uporabe računalnika, prirejenega ustnega izpita, izpita s pomočnikom in prilagojenega načina ocenjevanja. Prilagoditve mature in poklicne mature za kandidate s posebnimi potrebami določajo Pravila za opravljanje mature za OPP in tako omogočajo izkazati raven doseženega znanja ob prilagoditvah glede na posameznikovo motnjo.

[Na kazalo](#)

POD LUPO: **Portal Upravnih enot**
Ocena dostopnosti – zelo uporabna
Marino Kačič

Odpravim se na spletno stran po informacije in glej ga zlomka. Čakam kar nekaj časa, da se stran naloži. Kaj je zdaj to? Aha, ko se vendarle stran naloži, ugotovim vzrok - pozdravna animacija in okviri z različnimi informacijami. Zelo sem vesel tega prijaznega pozdrava! . Pa naj bo, bom prenesel muhe idejnih vodij, ki mislijo bolj nase kot na obiskovalca. Važno je, da dobim informacijo. Klikam po povezavah, da bi ugotovil za katerim se skriva spletni časopis. Po vsakem kliku se mi ponuja vsebina iz okvirov – tudi tista pozdravna. Lepo, da me še vedno pozdravljajo. Ampak kako naj najdem spletni časopis? Nobena povezava me ne sugerira na tisto kar iščem. Kot bi prišel na napačno mesto. Kot zadnje rešitev poskušam najti polje za iskanje po spletni strani. Pa nič. Nezadovoljen odneham, saj nimam časa, da bi se šel

raziskovalca. V mislih se ob tem rodi sklep: "Tukaj me ne boste več videli!"

Ste že kdaj doživeli kaj podobnega?

K sreči niso vse spletne strani enake. Nekateri naročniki ali izdelovalci želijo narediti spletno stran, ki bo čim bolj preprosta, logična in vsem dostopna. Pogosto pa nimajo dovolj informacij kako narediti, da bi bila spletna stran v čim večji meri dostopna tudi slepim/slabovidnim. Svojevrsten paradoks je, da v Sloveniji nimamo spletne strani, ki bi jo pokazali kot zgled za to. Morda pa je, a jaz ne vem zanjo. Zato začnemo opisovati in ocenjevati pomembne spletne strani. Vsaka bo dobila eno od treh možnih ocen: zelo uporabna, srednje uporabna, malo uporabna. Kriteriji za ocenjevanje bodo v prihodnje javno objavljeni. Bralce prosim, da pošljejo svoje predloge za oceno spletnih strani, svoja mnenja o njih in predloge za to rubriko.

PORTAL UPRAVNIH ENOT

Začenjamo s spletno stranjo, ki je izdelana z upoštevanjem kriterijev za dostopnost vidno oviranih. Na mojo iniciativo "tudi slepi/slabovidni bi radi dostopali do e-uprave", so se odgovorni prijazno odzvali in me povabili k sodelovanju. PORTAL UPRAVNIH ENOT, ki je ravnokar renoviran, je lahko zgled dostopnosti. Morda tudi za invalidske organizacije. Postopoma se obnavljajo tudi ostali državni portali. Tako bomo s časoma slepi/slabovidni imeli dostop do večino portalovih ponudb. O tem bo več opisano v naslednjih številkah Rikossa.

Na portalu UPRAVNIH ENOT boste našli:

- a) Seznam spletnih strani upravnih enot v Republiki Sloveniji, ki so standardizirane in ponujajo specifične informacije upravne enote, ki jo iščete.
- b) Vodnik po upravnih storitvah - tukaj lahko na preprost način (po stilu drevesne strukture) poiščete storitev, ki jo potrebujete (npr. rojstvo otroka, sprememba imena, vloga za društvo, podjetje ...) Nato se pokaže kratek in jasen opis: kakšni so pogoji, zakonska podlaga in kaj je potrebno narediti. Na dnu je še povezava, da si prenesete ustrezen obrazec na računalnik. Doma si ga natisnete, v miru izpolnite in odnesete na upravno enoto.
- c) Obrazce - tu najdete vse potrebne obrazce, ki jih snamete in natisnete. Obstajajo obrazci za urejanje: osebnih dokumentov, registracijo prebivališča in vozil, za vozniška dovoljenja, matične knjige), gradnje objektov in drugih posegov v prostor (gradbena dovoljenja), kmetijstva, trgovine, gostinstva itn.
- d) Zakonodajo za delo UE – tu dobite vso zakonodajno podlago za delo Upravnih

enot. Lahko pa si jo tudi
snamete na disk.

Komentar:

Menim, da nam bodo sedaj upravni postopki olajšani. Ni potrebno iskati strokovnjaka ali obiskati pisarno za pojasnilo o pravicah in zakonskih podlagah. Tudi obrazcev ni potrebno kupovati v sosednjem mestu, ampak si jih prek interneta brezplačno snamemo. Ostaja še zadnji korak, ki je verjetno najtežji – možnost oddaje izpolnjenih obrazcev/vlog prek interneta. Portal e-uprave se vsebinsko, oblikovno in tehnično prenavlja in verjamem, da bo v prihodnosti možno opraviti večino postopkov kar iz domačega računalnika. Za slepe/slabovidne tak način poleg praktičnosti in hitrosti omogoča še velik korak v smer samostojnosti.

Povezave:

Spletna stran Republike Slovenije: <http://www.gov.si/>
Portal upravnih enot: <http://upravneenote.gov.si>

[Na kazalo](#)

ZA VSAKDAN: Igre za slepe in slabovidne ljudi
Safet Baltić

V članku vam bom opisal dve računalniški igri, ki ju lahko dobite na internetu. Obe sta prirejene za slepe in slabovidne ljudi.

1. Grizzly gulch western extravaganza

Grizzly gulch je igra, ki je namenjena slepim ljudem. To je zvočna igra in pri njej ni nobene grafike. V igri ni sintetičnega govora ampak so posneti človeški glasovi. V igri se nahajate na divjem zahodu in jo igrate z vsemi štirimi smernimi kazalci in z preslednico. Ko pričnete igrati vas najprej glas vpraša kateri igralec ste. Ko izberete številko vas vpraša v katerem težavnostnem levelu boste igrali. Po tej izbiri boste prišli v mesto z imenom Grizzly gulch. V mestu imate banko, saloon, trgovino ter šerifov urad in

strelišče. Med temi prostori izbirate z levo, ter desno puščico. Ko se postavite na zeleno mesto pritisnete puščico gor, da vstopite. V banki lahko polagate, dvigate in si sposojate denar. V saloonu lahko igrate štiri vrste iger in sicer: black jack, poker, slot machine in igro po imenu shell game. V trgovini kupujete stvari, ki jih boste potrebovali, ko boste lovili kriminalne združbe. Pri šerifu boste dobivali naloge. Na strelišču boste trenirali vaše reflekse in v hotel greste, ko želite zaključiti igro. Ko pridete v hotel si vzamete sobo za noč in pri tem se vam igra avtomatično shrani. Igro igrate v vseh prostorih kjer se nahajate z smernimi kazalci in sicer z levo in desno puščico izbirate med ponujenim, z puščico gor pa to izbiro potrdite. Preslednico pa se uporablja za pomoč, ko ne veste kako na kakšnem mestu reagirati. Pri streljanju na strelišču ali na kriminalce pa uporabljate levo in desno puščico za usmeritev pištolo v smer iz katere prihaja zvok in z puščico gor sprožite pištolo. Na strelišču vam v lahkem levelu padajo steklenice iz leve, desne in od sredine. Pri igranju v težkem levelu pa vam steklenice padajo iz leve, med levo in sredino, sredino, med sredino in desno in iz desne strani. Pri streljanju na kriminalce pa boste streljali na ljudi na enak način kot na strelišču s to razliko, da boste slišali glasove in sicer: I'm coming to get you. Pri tem boste morali paziti tudi na nedolžne ljudi, da jih ne ustrelite, ker boste v tem primeru izgubili ves denar. Nedolžen človek se oglasi z izjavo: don't you shoot me. Ko boste ustrelili kriminalca pa boste zaslišali: you got me. Igra je posneta v stereo tehniki in pri uporabi dobrih stereo slušalk, se slepi igralec počuti kot, da se resnično nahaja v tej igri. Priporočam jo vsem, ki razumejo angleški jezik.

igro lahko igrate na Windows 95, 98, 2000 in xp.

Potrebovali boste:

16 mb ram

190 mb prostora na trdem disku

CD-ROM, ker se igra igra iz cd ja

Stereo slušalke

Kompatibilno zvočno kartico z direct x om

Direct x 6.1 ali več

Opomba: Direct x je program, ki ga izdeluje družba Microsoft in se uporablja za igranje igrice, poslušanje glasbe

in predvajanje filmov na računalniku. Direct x koordinira vaše ukaze na tipkovnici ali iz joistika, ko igrate igre.

Direct x lahko brezplačno snamete iz spletne strani:

<http://www.microsoft.com/directx>

Cena igre je 40 us\$ in jo lahko naročite na spletni strani:
<http://www.bavisoft.com/>

Opozorilo: Pred začetkom igranja morate Jaws Izključiti.

2. Esp whoopass

Esp whoopass je igra, ki ima posnete človeške glasove. Pri tej igri se nahajate v salonu in boksate. Igra se jo na ta način, da se uporabljajo tri tipke na tipkovnici in sicer: levi shift, preslednica in desni shift. Ko zaslišite, da prihaja zvok iz leve smeri morate pritisniti levi shift, da blokirate udarec in v naslednjem trenutku morate pritisniti ali preslednico ali pa desni shift, da udarite nasprotnika. Vsakič, ko blokirate udarec morate s drugo tipko udariti nazaj. Ne smete pa udariti z isto tipko kot ste blokirali.

Potrebovali boste:

64 mb ram

Direct x 8.1 ali več

Stereo slušalke

5 mb prostora na trdem disku

igro lahko igrate v Windows 98, 2000 in Xp

Opozorilo: pred začetkom igranja morate Jaws izključiti.

Igra je popolnoma zastopnj in jo dobite na naslovu:

<http://www.espssoftworks.com/>

Za informacije mi pišite na: Safet.baltic@quest.arnes.si

[Na kazalo](#)

**NOVICE: Nov ponudnik brezplačnega interneta, REHAB 2003, Teleinfos 2003,
Digitalna kitara, Kaj je kloniranje**
Pripravil, *Marino Kačič*

Nov ponudnik brezplačnega interneta v Sloveniji

Podjetje Perftech se pridružuje Voljatelju kot drugi ponudnik tako imenovanega brezplačnega dostopa do

interneta v Sloveniji. Tak dostop do interneta je brezplačen v tej meri, da ni potrebno plačevati ponudniku za dostop, se pa zato obračunavajo telefonski impulzi po nekoliko višji stopnji, ki znaša 3,24, oziroma 1,80 tolarja, odvisno od časa dneva.

Vir: <http://www.monitor.si>

REHAB 2003

Od 7. do 10. maja 2003, bo v Karlsruhe (Nemčija) 12. mednarodni sejem za rehabilitacijo, nego in integracijo.

Vir: <http://www.handytech.de/1/no/8/2//40/s/b-index8.htm>

Teleinfos 2003

V Cankarjevem domu v Ljubljani, bo od 9. do 11. aprila 2003, potekala izobraževalno sejemska prireditev Teleinfos. Osnovni cilji so: telekomunikacijsko izobraževanje in informiranje, sledenje svetovnim trendom na področju izdelave in uporabe telekomunikacijskih tehnologij in storitev.

Vir: <http://www.infos.si>

Digitalna kitara

Legendarni proizvajalec inštrumentov Gibson je ustvaril kitaro, ki jo je mogoče vklopiti v računalnik in snemati zvok direktno na trdi disk.

Vir: <http://novice.svarog.org>

Kaj je kloniranje

Pri kloniranju bitij, vzamejo jajčece matere, ji odstranijo njen genski material ter ga nadomestijo z genskim materialom osebk, ki ga želijo klonirati.

Vir: <http://novice.svarog.org/>

[Na kazalo](#)

=====
=====

Oblika, ime in vsebina e-revije RIKOSS so avtorsko zaščiteni. Protizakonito je kopiranje, posredovanje ali kakršna koli drugačna uporaba brez pisnega dovoljenja uredništva. Revijo ste v skladu s 45a. členom Zakona o varstvu potrošnikov prejeli na osnovi vaše prijave na spletnih straneh revije Rikoss ali na osnovi vaše ali prijateljeve elektronske prijave. V primeru, da ste pomotoma dobili e-revijo vas prosimo, da nam sporočite in izbrisali vas bomo iz seznama naročnikov.

Predloge/pripombe, naročila/odjavo, pišite v [Uredništvo](#)
[Tu pa odsrfate Na domačo stran Rikoss](#)

© 2002-2005, Uredništvo Rikoss, [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)